

Program nauczania języka niemieckiego

**w klasach 1-3
gimnazjum
w kursie podstawowym**

Magdalena Ptak
Halina Sowa-Babik
Elżbieta Świerczyńska

PL
2-57
(1,99)

Programy nauczania dla szkół podstawowych i gimnazjów
wydane nakładem Wydawnictwa Szkolnego PWN
i zatwierdzone przez Ministra Edukacji Narodowej
jako zgodne z założeniami reformy.

1. Mój świat. Program kształcenia zintegrowanego
w szkole podstawowej
2. Program nauczania języka angielskiego
dla klas I-III szkoły podstawowej
3. Program nauczania języka niemieckiego
dla klas I-III szkoły podstawowej
4. Program nauczania przyrody
w klasach IV-VI zreformowanej szkoły podstawowej
5. Eureka – program nauczania matematyki
w szkole podstawowej dla klas IV-VI
6. W rodzinie, w Polsce, w Europie – program przedmiotu
historia i społeczeństwo dla klas IV-VI szkoły podstawowej
7. Program nauczania języka angielskiego
dla klas IV-VI szkoły podstawowej
8. Świat człowieka – program bloku humanistycznego
dla gimnazjum
9. Program nauczania informatyki w gimnazjum
10. Program nauczania biologii w gimnazjum
11. Fizyka w gimnazjum. Program nauczania
fizyki i astronomii w gimnazjum
12. Eureka. Program nauczania matematyki w gimnazjum
13. Program nauczania języka rosyjskiego w gimnazjum i liceum
14. Program nauczania języka niemieckiego dla klas IV-VI szkoły
podstawowej z kontynuacją w gimnazjum w klasach 1-3
15. Program nauczania języka niemieckiego
w klasach 1-3 gimnazjum w kursie podstawowym

BS78

Georg-Eckert-Institut

Program nauczania języka niemieckiego

**w klasach 1-3
gimnazjum
w kursie podstawowym**

Magdalena Ptak
Halina Sowa-Babik
Elżbieta Świerczyńska

Wydawnictwo Szkolne PWN Warszawa 1999

Recenzenci:

prof. dr hab. Hanna Komorowska
mgr Iwona Kornaś

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych:

Maryna Wiśniewska

Redaktor techniczny:

Maryla Broda

Konsultacja metodyczna:

Grażyna Migdalska

Georg-Eckert-Institut
für Internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
-Schulbuchbibliothek-

2005/706

Program dopuszczony do użytku szkolnego
przez Ministra Edukacji Narodowej
pod numerem DKW-4014-233/99

Copyright © by Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.
Warszawa 1999

ISBN 83-7195-175-2

PL
Z-57
(1,99) 1-3

Spis treści

Metryczka programu	4
Wstęp	5
1. Ogólna charakterystyka programu i warunki jego realizacji.	7
2. Cele ogólne	9
3. Opis pożądanych umiejętności (cele szczegółowe)	10
4. Kryteria decydujące o materiale nauczania.	11
5. Materiał nauczania	12
6. Tabela zestawienie materiału nauczania	14
7. Przykłady realizacji wymienionych aktów mowy	17
8. Metodyczne uwagi dotyczące realizacji programu	19
9. Ścieżki edukacyjne	24
10. Strategie uczenia się	25
11. Przewidywane osiągnięcia uczniów i propozycje metod ich oceny	28

Metryczka programu

Program nauczania języka niemieckiego dla klas 1–3 gimnazjum w kursie podstawowym (2–3 godziny lekcyjne tygodniowo)

Autorzy programu:

mgr **Magdalena Ptak**

Absolwentka Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego,
I stopień specjalizacji zawodowej, nauczyciel ćwiczeń metodyki studentów UJ.
Autorka scenariusza programu *der, die, das. Multimedialny kurs języka niemieckiego*,
Warszawa – Wrocław 1999,
14-letni staż pracy w szkole.

dr **Halina Sowa-Babik**

Starszy wykładowca w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego,
prowadzi zajęcia z metodyki nauczania języka niemieckiego.

mgr **Elżbieta Świerczyńska**

III stopień specjalizacji zawodowej, edukator, uczestnik programu „Nowa szkoła”,
20-letni staż pracy w szkole.

Właściciel autorskich praw majątkowych:

Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.
00–236 Warszawa, ul. Świetojeńska 5/7

Wstęp

Dziś, na przełomie wieków, trudno sobie wyobrazić współczesnego człowieka nie posługującego się językiem obcym. W okresie ustawicznie zmieniającego się świata język obcy to podstawowe narzędzie nadążania za zmianami, uczestniczenia w nich i zdobywania informacji. Szczególnie ważna w dobie łączenia się narodów pod egidą Zjednoczonej Europy staje się znajomość języka sąsiadów. Bo to z nimi łatwiej nam będzie podejmować wspólne przedsięwzięcia służące obu narodom. Także do sąsiadów wyjeżdżać będziemy najczęściej i z nimi się kontaktować, zarówno na płaszczyźnie prywatnej jak i w ramach międzyszkolnych wymian młodzieży.

Język obcy to narzędzie do komunikowania się oraz nośnik wartości interkulturowych, które uczą nas tolerancji, otwartego spojrzenia na świat, rozumienia innych narodów.

Wierząc, że program ten umożliwi uczniom opanowanie języka niemieckiego przynajmniej w stopniu podstawowym, zapraszamy do pracy z naszym programem i życzymy Państwu i Państwa uczniom sukcesu edukacyjnego.

**Od aktywności, przez samodzielność,
do odpowiedzialnej dojrzałości**

1. Ogólna charakterystyka programu i warunki jego realizacji

Program uwzględnia założenia zawarte w *Podstawie programowej* wydanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, według których, w gimnazjum, nauczyciele wprowadzają uczniów w świat wiedzy naukowej ujmowanej dyscyplinarnie, rozbudzają i rozwijają indywidualne zainteresowania uczniów, wprowadzają ich w świat kultury i sztuki oraz przygotowują do aktywnego udziału w życiu społecznym. Program opiera się na założeniach metody komunikatywno – pragmatycznej, ukierunkowanej na działanie językowe, w której gramatyka nie jest elementem dominującym, lecz wplecionym w kontekst sytuacyjny. Koncepcja ta uwzględnia również aspekty interkulturowe i zakłada progresję zdobywanych umiejętności i przekazywanych treści adekwatną do rozwoju intelektualnego i emocjonalnego ucznia.

W programie tym treści i kategorie gramatyczne nie zostały rozbite na poszczególne klasy. Określono jedynie poziom kompetencji językowych dla poszczególnych sprawności językowych oraz zaproponowano tematy, sytuacje i kategorie gramatyczne, a także akty mowy realizujące poszczególne intencje komunikacyjne, jakie uczeń powinien poznać. Koncepcja taka umożliwia nauczycielowi swobodny dobór kolejności realizacji poszczególnych elementów materiału nauczania oraz pozwala na kształtowanie procesu nauczania według własnych potrzeb.

W programie zaproponowano także, uczyć uczniów **samodzielności** i przygotowując do licealnej **dojrzałości**, stosowanie w trakcie całego procesu uczenia się strategii przyswajania sobie wiedzy i nabywania umiejętności.

Aby umożliwić uczniom osiągnięcie założonych w programie celów oraz określenie stopnia opanowania poszczególnych sprawności językowych proponujemy przygotowanie na obu etapach arkuszy do samodzielnej kontroli, ćwiczeń kontrolnych z kluczem oraz odpowiednich testów uwzględniających standardy wymagań egzaminacyjnych zbliżonych do standardów egzaminacyjnych stosowanych przez Goethe Institut oraz Österreichisches Institut.

Użytkownicy programu:

Bezpośrednimi użytkownikami programu są nauczyciele języka niemieckiego pracujący z uczniami gimnazjum rozpoczynającymi naukę języka niemieckiego jako drugiego języka obcego. Ma on na celu pomóc nauczycielowi przy określeniu celów nauczania, przy doborze podręcznika i innych pomocy dydaktycznych. Wydawnictwo Szkolne PWN wychodząc naprzeciw potrzebom reformy systemu nauczania przygotowuje podręcznik uwzględniający założenia tego programu.

Czas realizacji:

Program zakłada naukę w wymiarze 2–3 godzin tygodniowo, w cyklu trzyletnim.

Liczebność grup:

Ze względu na specyfikę nauki języka obcego wymagającej ćwiczenia sprawności mówienia i konieczność ciągłego kontaktu nauczyciela z uczniami program przewidyuje pracę w grupach liczących maksymalnie 15–16 osób. Nie wyklucza on naturalnie

pracy w grupach liczniejszych, jednak w tej sytuacji, szkoła nie oferująca optymalnych warunków powinna poinformować uczniów i rodziców o zmniejszonej efektywności osiągnięcia założonych celów.

Kwalifikacje nauczycieli:

Program przeznaczony jest do realizacji przez nauczycieli posiadających kwalifikacje językowe i metodyczne wymagane przez władze oświatowe do nauczania języka niemieckiego w gimnazjum.

Wypożyczenie szkoły:

Jednym z warunków efektywnego nauczania języka niemieckiego według proponowanego programu jest wyposażenie szkoły w techniczne środki nauczania (magnetofon, rzutnik pisma, odtwarzacz wideo i rzutnik do przeźroczy) oraz uzupełniające materiały pomocnicze (mapy, barwne ilustracje, słowniki, plansze, rekwizyty).

2. Cele ogólne

Cele ogólne programu wynikają z założeń *Podstawy programowej kształcenia ogólnego*, według których do zadań nauczyciela języka niemieckiego i szkoły należy:

- rozwój kompetencji językowych, umożliwiających porozumiewanie się w języku obcym,
- rozwój osobowości poprzez umacnianie poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości językowe,
- zapewnienie pracy z autentycznymi materiałami językowymi,
- umożliwienie uczniom kontaktu z językiem niemieckim np. poprzez wymianę młodzieży lub udział w programach międzynarodowych,
- przygotowanie ucznia do samodzielnego zdobywania dalszej wiedzy i umiejętności językowych,
- stworzenie uczniom możliwości stosowania języka niemieckiego jako narzędzia przy wykonywaniu projektów zespołowych,
- rozwijanie zachowań prospołecznych poprzez uczestnictwo w licznych i różnorodnych formach pracy grupowej,
- rozwijanie w uczniach postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur,
- pomoc w określeniu roli i miejsca Polski w integrującej się Europie.

Nauczyciel języka obcego powinien pamiętać, że jego zadaniem w szkole jest nie tylko kształtowanie umiejętności językowych uczniów i przekazywanie wiedzy, lecz także działania wychowawcze zawarte w *Podstawie programowej*.

3. Opis pożądanych umiejętności (cele szczegółowe)

Opis ten opracowany został na podstawie skali skonstruowanej na zlecenie Rady Europy w celu zunifikowania standardów osiągnięć językowych we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

Według skali EUROCENTRES¹ uczeń powinien osiągnąć 3 poziom w opanowaniu sprawności językowej.

W zakresie rozumienia za słuchu:

uczeń powinien

- rozumieć mówione wyraźnie i kierowane bezpośrednio do niego wypowiedzi rodzimych użytkowników języka dotyczące sytuacji dnia codziennego,
- rozumieć ogólny sens tekstów słyszanych w radio, TV i z kasyety oraz prostych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (rozmowa przez telefon, komunikat na dworcu ...).

W zakresie mówienia:

uczeń powinien

- umieć formułować krótkie i spójne wypowiedzi na określone tematy z zastosowaniem odpowiedniego słownictwa i form gramatycznych oraz z zachowaniem poprawności fonetycznej wypowiedzi, zapewniającej zrozumiałość,
- potrafić rozpocząć, podtrzymać i zakończyć prostą rozmowę oraz właściwie zareagować na wypowiedź rozmówcy.

W zakresie rozumienia tekstu pisanego (czytanie):

uczeń powinien

- rozumieć często spotykane napisy i ogłoszenia, rozumieć globalnie proste teksty z życia codziennego na znany mu temat i określić w nich słowa kluczowe,
- rozumieć ogólny sens obszerniejszego tekstu przy pobieżnym czytaniu oraz wyszukać w nim żadaną informację lub szczegół.

W zakresie pisania:

uczeń powinien

- potrafić zapisać poprawnie usłyszane znane mu słowa,
- pisemnie przekazać krótką informację,
- sformułować krótki list zawierający nieskomplikowany opis, przeprosiny, zaproszenie, prośbę,
- poprawnie zastosować zasady ortografii i interpunkcji.

² *Language – Portfolio Languages – Sprachenportfolio*, hg. Arbeitsgruppe, Cadre de référence pour l'évaluation en langues étrangères en Suisse 1996

4. Kryteria decydujące o materiale nauczania

Przy doborze materiału treściowego i tworzeniu listy aktów mowy uwzględnione zostały następujące kryteria:

- prawdopodobieństwo kontaktu ucznia z daną sytuacją,
- jego wiek i związane z nim możliwości psychofizyczne, zainteresowania i doświadczenia,
- ścieżki edukacyjne,
- konieczność znajomości realiów życia codziennego we współczesnym świecie,
- różnice kulturowe.

Przy doborze kategorii gramatycznych uwzględniono:

- konieczność stosowania danych struktur do wyrażenia poszczególnych intencji,
- progresję trudności,
- częstotliwość występowania danej kategorii w potocznym języku niemieckim.

5. Materiał nauczania

Przy doborze treści programowych, uwzględniając ich cele ogólne, wzięto pod uwagę:

1. tematy, z jakimi może spotkać się uczeń w sytuacjach komunikacyjnych,
2. typy tekstów, z jakimi uczeń może mieć do czynienia,
3. role społeczne, jakie uczeń będzie pełnił w szkolnych i pozaszkolnych sytuacjach komunikacyjnych,
4. sytuacje, w jakich uczeń będzie się posługiwał językiem obcym,
5. akty mowy, jakimi uczeń będzie wyrażał swoje intencje,
6. aspekty interkulturowe.

ad. 1. Tematy, z jakimi może spotkać się uczeń w sytuacjach komunikacyjnych

W programie proponuje się spiralną realizację następujących tematów:

- ja i moje miejsce w świecie, moja rodzina, moi przyjaciele
- dzień powszedni w szkole, w domu, czas wolny, hobby, komputer
- czas, dzień, miesiąc, pory roku, pogoda
- jedzenie, picie, jadłospis, pieniądze, podstawowe zakupy
- party, dyskoteka
- części ciała, choroba, lekarz, apteka
- ubranie
- mój dom, moje obowiązki
- wakacje, wycieczka, podróż, droga w mieście i na wsi
- korespondencja z przyjacielem
- problemy młodzieżowe
- szeroko rozumiane elementy realioznawstwa: tradycje narodowe, święta, zwyczaje, sławni ludzie, wiedza z dziedziny kultury i geografii niemieckiego obszaru językowego...

ad. 2. Typy tekstów, z jakimi uczeń może mieć do czynienia

Proponuje się zapoznanie ucznia z następującymi, w miarę możliwości autentycznymi typami tekstów:

Teksty przeznaczone do czytania	Teksty przeznaczone do pisania
<ul style="list-style-type: none">● reklama● przepis● krótka instrukcja● naklejka● bilet● szyld● kalendarz● jadłospis● komiks● rozkład jazdy pociągów● polecenia komputerowe● krótki tekst literacki	<ul style="list-style-type: none">● kartka z pozdrowieniami● krotki list formalny i nieformalny● życzenia● formularz● notatki, zapiski● informacje, polecenia● opis● komiks

Teksty przeznaczone do czytania	Teksty przeznaczone do pisania
<ul style="list-style-type: none"> ● krótki tekst z prasy młodzieżowej ● krótki tekst fachowy na znany uczniowi temat ● komiks / bajka ● anons 	

Wspomagając kreatywne zachowanie uczniów nauczyciel może zlecić im samodzielnie napisanie innych typów tekstów, np. rebus, zagadka, krzyżówka, komiks, bajka.

ad. 3. Role społeczne, jakie będzie pełnił uczeń w szkolnych i pozaszkolnych sytuacjach komunikacyjnych

Autentyczne:

- uczeń
- kolega
- turysta
- pacjent
- petent
- ...

Nieautentyczne (ćwiczeniowe):

- dorośli członkowie rodziny
- spiker
- piosenkarz
- aktor
- ...

ad 4. Sytuacje, w jakich uczeń będzie się posługiwał językiem obcym

- nieformalne – towarzyskie i z dnia codziennego (np. w szkole, w domu, na ulicy, u kolegi, w stołówce szkolnej, w sklepie, na wycieczce, w kinie, na wakacjach, wymiana młodzieży);
- formalne – urzędy i uroczystości oficjalne (np.: uroczystości szkolne, u lekarza, w biurze podróży).

ad. 5. Akty mowy, jakimi uczeń będzie wyrażał swoje intencje (patrz: Tabela zestawienie materiału nauczania)

ad. 6. Aspekty interkulturowe

- elementy kultury zachowania charakterystyczne dla mieszkańców krajów niemieckojęzycznych, np.: powitania, pożegnania, zwracanie się do osoby starszej, odbieranie telefonu, formy używane w korespondencji, inna organizacja roku szkolnego;
- tradycje np.: tradycje adwentowe, Świąt Bożego Narodzenia, wielkanocne, zwyczaj urodzinowe, Zielone Świątki;
- elementy kultury (literatura, muzyka, film,...) ze szczególnym uwzględnieniem zainteresowań młodzieży w wieku gimnazjalnym.

6. Tabelaryczne zestawienie materiału nauczania

Ponieważ program ten ma ułatwić nauczycielowi planowanie pracy oraz ogólną orientację w całości materiału nauczania, przedstawiamy go w formie tabelarycznego zestawienia.

Akty mowy zostały podane w języku niemieckim, aby pozostać w specyfice języka. Lista ta może także posłużyć jako końcowy element ewaluacji i samooceny ucznia.

Opis pożądanych umiejętności	Zakresy tematyczne	Akty mowy ²	Kategorie gramatyczne
<p>W zakresie rozumienia ze słuchu:</p> <p>Uczeń powinien rozumieć mówione wyraźnie i kierowane bezpośrednio do niego wypowiedzi dotyczące sytuacji dnia codziennego. Powinien także rozumieć ogólny sens nadawanych w radio i TV programów.</p> <p>W zakresie mówienia:</p> <p>Uczeń powinien umieć wyrazić w niedługiej rozmowie swoje intencje na temat dnia codziennego na znany mu temat. Z pomocą rozmówcy potrafi sformułować swoje myśli na trudniejsze tematy. Charakter popełnianych błędów umożliwia komunikowania się.</p> <p>W zakresie rozumienia tekstu pisanego (czytanie):</p> <p>Uczeń powinien rozumieć często spotykane napisy i ogłoszenia, rozumieć globalnie dłuższe proste teksty z życia codziennego. Potrafi z kontekstu domyślać się znaczenia słów kluczowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ja i moje miejsce w świecie, moja rodzina, moi przyjaciele • dzień powszedni w szkole, w domu, czas wolny, hobby, komputer • czas, dzień, miesiąc, pory roku, pogoda • jedzenie, picie, jadłospis, pieńiadze, podstawowe zakupy • party, dyskoteka • części ciała, choroba, lekarz, apteka • ubranie • upominki • mój dom, moje obowiązki • wakacje, wycieczka, podróż, droga w mieście i na wsi • korespondencja z przyjacielem • problemy młodzieżowe • szeroko rozumiane elementy realioznawstwa: elementy geografii, trady- 	<p>Kontakty interpersonalne</p> <p>1. Nawiązanie i zakończenie kontaktu</p> <ul style="list-style-type: none"> • jemanden begrüßen, zurückgrüßen • sich verabschieden • nach dem Befinden fragen und darauf reagieren • sich und jemanden vorstellen • sich telefonisch melden • Anrede in Briefen, Grußformeln <p>2. Podtrzymanie kontaktu</p> <ul style="list-style-type: none"> • sich entschuldigen und darauf reagieren • sich bedanken und darauf reagieren • Wünsche aussprechen • zum Sprechen und Schweigen auffordern • um Wiederholung bitten • Buchstabieren 	<p>Czasownik</p> <ul style="list-style-type: none"> • koniugacja czasowników: regularnych, nieregularnych, rozdzielnie i nierozdzielnie złożonych, zwrotnych, modalnych • tryb rozkazujący • czas terażniejszy • czas przeszły Präteritum • czas przeszły Perfekt • rekcja <p>Rzeczownik</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodzaj rzeczownika • deklinacja rzeczowników z rodzajnikiem nieokreślonym (I, III, IV przypadek) • deklinacja rzeczowników z rodzajnikiem określonym (I, III, IV przypadek) • liczba pojedyncza/ mnoga

³ „Podstawowa jednostka komunikacji językowej; wypowiedzenie będące elementem aktu mownego...”
 Szulc A., *Słownik dydaktyki języków obcych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, s. 14

Opis pożądanych umiejętności	Zakresy tematyczne	Akty mowy	Kategorie gramatyczne
<p>W zakresie pisania: Uczeń potrafi zapisać poprawnie usłyszane, znane mu słowa, pisemnie przekazać krótką informację, umie napisać krótki list zawierający nieskomplikowany opis, przeprosiny, zaproszenie, prośbę. W pisanych tekstach uczeń powinien potrafić poprawnie zastosować zasady ortografii i interpunkcji.</p>	<p>cje adwentowe, Świąt Bożego Narodzenia, wielkanocne, zwyczaje urodzinowe, Zielone Świątki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • młodzieżowe zespoły muzyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Nichtverstehen signalisieren <p>Informacja</p> <p>1. Przekazywanie informacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • etwas benennen • etwas beschreiben • erklären • Wissen / Nichtwissen ausdrücken • Glauben Vermutung ausdrücken <p>2. Pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informationen erfragen <p>Wymiana informacji</p> <p>1. Ocena, komentarz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meinungen, ausdrücken • Partei nehmen: Zustimmung/ Widerspruch • loben • kritisieren • Vorwürfe machen • bedauern • begründen • zugeben • korrigieren • Interesse/ Desinteresse ausdrücken • Vorliebe ausdrücken <p>2. Wyrażanie uczuć:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sympathie/ Antipathie ausdrücken • Freude / Zufriedenheit/ 	<ul style="list-style-type: none"> • rzeczowniki złożone • drugi przypadek imion własnych <p>Zaimek</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaimek osobowy (I, III, IV przypadek) • zaimek dzierżawczy (I, II, IV przypadek) • zaimek pytający • zaimek man, es <p>Przymiotnik</p> <ul style="list-style-type: none"> • przymiotnik w funkcji orzecznika • odmiana przymiotnika • stopniowanie <p>Przysłówek</p> <p>Liczebniki główne</p> <p>Liczebniki porządkowe</p> <p>Przeczenie nicht/ kein (I, III, IV przypadek)</p> <p>Przymyki</p> <ul style="list-style-type: none"> • przymyki z III i IV przypadkiem • przymyki z III przypadkiem • przymyki z IV przypadkiem <p>Szyk zdania pojedynczego</p> <p>Szyk zdania współrzędnie złożonego</p>

Opis pożądaných umiejętności	Zakresy tematyczne	Akty mowy	Kategorie gramatyczne
		Unzufriedenheit ausdrücken • Hoffnung ausdrücken • Angst, Schmerz ausdrücken Oddziaływanie na zachowania innych • jemanden auffordern • jemanden bitten • etwas bestellen • jemanden warnen • jemandem raten • erlauben • um Rat fragen • Hilfe anbieten • einladen • versprechen • vereinbaren	Szyk zdania pytającego Szyk zdania podrzędnie złożonego (dass, weil, ob, wenn, als) Wymowa i intonacja

Listę aktów mowy sporządzono na podstawie publikacji wydanej pod auspicjami Rady Europy przez Wydawnictwo Langenscheidt Deutsch als Fremdsprache Markus Baldegger, Martin Müller, Günter Schneider *Kontaktschwelle*.

7. Przykłady realizacji wymienionych aktów mowy

KONTAKTY INTERPERSONALNE	
• Nawiązanie i zakończenie kontaktu	
jemanden begrüßen, zurückgrüßen	Hallo. Guten Tag. Herzlich willkommen.
sich verabschieden	Bis dann. Auf Wiedersehen. Wir sehen uns morgen. Tschüs.
nach dem Befinden fragen und darauf reagieren	Wie geht's? Danke, gut. Wie fühlen Sie sich heute? Mir geht es nicht so gut.
sich und jemanden vorstellen	Ich heiße.... Das ist meine Schwester. Das ist Marias Freund.
sich telefonisch melden und vorstellen	Guten Tag. Hier ist Sabine Sauer. Auf Wiederhören.
Anrede in Briefen, Grußformeln	Lieber Thomas. Sehr geehrter Herr Direktor.
• Podtrzymanie kontaktu	
sich entschuldigen und darauf reagieren	Entschuldigung. Entschuldigen Sie.
sich bedanken und darauf reagieren	Danke schön. Vielen Dank.
Wünsche aussprechen	Ich möchte.... Ich würde gern...
zum Sprechen / Schweigen auffordern	Sag mal. Sagen Sie bitte. Und was sagst du dazu? Sei still!
um Wiederholung bitten	Wiederholen Sie bitte! Entschuldigung, ich habe das nicht verstanden.
buchstabieren	Das Alphabet diktieren. Das schreibt man mit zwei „l“.
Nichtverstehen signalisieren	Ich verstehe nicht. Das war zu schnell, ich habe das nicht kapiert.
INFORMACJA / WYMIANA INFORMACJI	
• Przekazywanie informacji	
benennen	Das ist meine Schere.
beschreiben	Meine Freundin ist sympathisch. Das war ein schöner, sonniger Tag.
erklären	Dann müssen Sie nach rechts biegen.
Wissen / Nichtwissen ausdrücken	Ich weiß es nicht. Ich weiß auch nicht, warum er nicht gekommen ist.
Glauben, Vermutung ausdrücken	Ich glaube, um 6 Uhr. Vielleicht ist er... / hat er....
• Pytania	
Informationen erfragen	Wie spät ist es? Wo gibt es hier eine Disco?

● Ocena, komentarz	
Meinungen, Ansichten ausdrücken	Deutsch finde ich super. Ich finde es gut, dass / wenn...
Partei nehmen: Zustimmung / Widerspruch	Ja, du hast Recht. Ich bin dafür / dagegen. Das stimmt nicht.
loben	Bravo! Nicht schlecht, das ist ein schönes Foto!
kritisieren	Quatsch, das geht nicht. Das gefällt mir nicht.
Vorwürfe machen	Du hast nie Zeit für mich. Warum hast du das wieder getan?
begründen	... denn ich muss lernen.....weil ich lernen mußte.
Interesse / Desinteresse ausdrücken	Sehr interessant. Ich interessiere mich für Musik.
Vorliebe ausdrücken	Mein Lieblingsfach ist... Das mag ich am liebsten.
nach Vorliebe fragen	Was machst du am liebsten?
● Wyrażanie uczuć	
Sympathie / Antipathie ausdrücken	Ich mag dich / nicht. Das ist k/ein netter Mensch.
Freude / Zufriedenheit / Unzufriedenheit ausdrücken	Das ist super! Das macht Spaß. Ich bin damit zufrieden. Ich freue mich, dass...
Angst / Schmerz ausdrücken	Ich habe Angst. Au! Das tut weh.
ODDZIAŁYWANIE NA ZACHOWANIA INNYCH	
jemanden auffordern	Gib mir...! Zeigen Sie mir bitte...!
jemanden bitten	Ich habe eine Bitte. Können Sie...?
etwas bestellen	Einen Hamburger bitte.
jemanden warnen	Pass auf! Achtung! Vergiss.....nicht!
jemandem raten	Nimm ein Aspirin! Es ist besser, du gehst zum Arzt.
erlauben	Ja, natürlich, du darfst schon gehen.
um Rat bitten	Was soll ich machen?
Hilfe anbieten	Ich helfe dir gern. Ich kann dir doch helfen.
einladen	Komm zu mir! Ich möchte dich einladen.
versprechen	Garantiert. Abgemacht. Das geht in Ordnung.
sich verabreden	Komme am Montag. Wir treffen uns um 6 Uhr am Markt.

8. Metodyczne uwagi dotyczące realizacji programu

Podstawą pracy powinien być starannie dobrany podręcznik odpowiadający metodami pracy, atrakcyjnością, adekwatnością doboru tekstów i gramatyki potrzebom ucznia i jego nauczyciela. Dobierając podręcznik, nauczyciel powinien zwrócić uwagę, czy podręcznik ma odpowiednią obudowę (zeszyt ćwiczeń, kasety,....). Aby zapewnić uczniowi jak najszerszą gamę różnorodnych, w miarę autentycznych sytuacji językowych, nauczyciel powinien wzbogacać swój warsztat o następujące środki audiowizualne:

- folie, plansze, zdjęcia
- rekwizyty
- autentyczne nagrania magnetofonowe
- nagrania wideo (prognoza pogody, quizy, wiadomości, fragmenty bajek, filmów....)
- aktualne i autentyczne rekwizyty tekstowe (opakowania, etykiety, foldery, kwity, formularze, bilety...).

Powinien też pamiętać o zapewnieniu odpowiedniego miejsca w klasie na prezentację prac uczniów (tablice korkowe, flanelowe, magnetyczne....). Optymalną sytuacją byłby nieograniczony dostęp do magnetowidu, dobrego magnetofonu (nagrywanie i odtwarzanie), rzutnika pisma, komputera, projektora do przeźroczy.

Współczesna psychologia uczenia się zauważa, że efekt uczenia się w dużym stopniu zależy od motywacji ucznia, od atmosfery, w jakiej przebiega nauka, od aktywności ucznia w procesie uczenia się, od jego współodpowiedzialności za ten proces. Dlatego nauczyciel realizując nowoczesny program nauczania powinien pamiętać:

- o przechodzeniu z nauczania frontального do innych społecznych form pracy, takich jak: praca w mniejszych lub większych grupach, praca w parach oraz indywidualna praca ucznia,
- o przechodzeniu od pracy odtwórczej do kreatywnych działań uczniów,
- o przechodzeniu z roli nauczyciel – wykładowca do roli nauczyciel – organizator procesu uczenia się,
- o indywidualizacji procesu nauczania (różne zdolności uczniów oraz różne tempo ich pracy) poprzez przydzielanie uczniom zadań dostosowanych do ich poziomu językowego. Można sporządzić z uczniem dodatkowe „kontrakty” zawierające opis zadania i kryteria jego oceny,
- o wzmacnianiu motywacji ucznia, nagradzaniu jego postępów i zachęcaniu go do samodzielnego pogłębiania wiedzy,
- o pozytywnym traktowaniu błędów jako informacji zwrotnej dającej wskazówki do dalszej pracy,
- o współpracy z nauczycielami innych przedmiotów,
- o tym, że uczeń zna już jeden język obcy i można odwoływać się do zdobytych już przez niego umiejętności komunikacyjnych.

Właściwa realizacja niniejszego programu jest możliwa, gdy nauczyciel wykorzystuje następujące metody i techniki nauczania:

- prezentowanie wzorów (służących na przykład do imitacji i odtwarzania),
- wykorzystywanie języka do typowych sytuacji klasowo-lekcyjnych,

- symulowanie typowych sytuacji komunikacyjnych,
- wizualizację, demonstrację,
- reagowanie ciałem na polecenia (elementy metody Total Physical Response),
- wykorzystywanie nagrań magnetofonowych, wideo lub przezroczy uzupełnianych ćwiczeniami,
- techniki o charakterze zabawy,
- samodzielne dochodzenie do reguł i ich praktyczne zastosowanie,
- konkursy jako element wzmacniający motywację,
- pracę w parach i w grupach.

Na lekcjach nie powinno zabraknąć:

- obrazków, zdjęć, plakatów,
- wierszy, aktualnych przebojów, piosenek, dowcipów,
- gier i zabaw,
- wykresów, list, tabel, diagramów,
- samodzielnie wykonywanych projektów.

Przykłady niektórych ćwiczeń dla etapu kontynuacji klasy 1–3 gimnazjum

Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> ● dłuższe reakcje słowne na polecenie lub pytanie ● śpiewanie przebojów, piosenek ● scenki z podziałem na role (bez schematu) ● wyrażanie własnej opinii, intencji ● wywiad ● powtarzanie za nauczycielem lub nagraniem magnetofonowym ● ...
Pisanie	<p>ćwiczenia w pisaniu wspierające mówienie</p> <ul style="list-style-type: none"> ● robienie własnych diagramów dialogowych ● zapisywanie informacji, które mają być przekazane ustnie ● plan wypowiedzi ustnej i pisemnej ● <i>W-Fragen</i> – jako pomoc do wypowiedzi ustnej ● <p>pisanie kreatywne</p> <ul style="list-style-type: none"> ● informacja dla najbliższych i kolegów ● notatki i zapiski w pamiętniku ● opis na zadany temat ● dokończenie rozpoczętego opowiadania ● podpisy pod obrazkami ● napisanie krótkiego listu na zadany temat ● napisanie kartki z pozdrowieniami lub życzeniami
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> ● wyszukiwanie potrzebnych informacji w tekście ● czytanie dla ogólnej orientacji ● czytanie ze zrozumieniem szczegółów ● kilkakrotne czytanie tego samego tekstu pod kątem różnych zadań ● czytanie ze zmianą intonacji i natężenia głosu ● zaznaczenie odpowiedniej informacji w tekście ● uporządkowanie tekstu w logiczną całość ● znalezienie odpowiedniego tytułu lub pointy

	<ul style="list-style-type: none"> ● zadania typu prawda–fałsz i zadania typu multiple–choice sprawdzające zrozumienie czytanego tekstu ● głośne czytanie ćwiczące poprawną wymowę i intonację
Słuchanie	<p>Autentyczne dłuższe nagrania z ćwiczeniami do wykonania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podkreśl zasłyszaną odpowiedź ● uzupełnij ● zapisz notatkę ● zadania typu prawda–fałsz ● zadania typu multiple–choice ● przyporządkowanie obrazków i fragmentów tekstu ● ułożenie prawidłowej kolejności słyszanych zdań ● wybranie ze zbioru podanych informacji tych, które dotyczą tekstu słyszanego ● narysowanie treści ● proste pytania do tekstu
Gramatyka	<ul style="list-style-type: none"> ● graficzna systematyzacja wiedzy ● analiza, porównanie, synteza ● transformacja ● przyporządkowania ● tłumaczenie ● uzupełnianie końcówek, odpowiednich form ● ćwiczenia typu „drill”
Słownictwo	<ul style="list-style-type: none"> ● układanie własnych słowniczków wielojęzycznych ● poszukiwanie własnych słów w słowniku polsko–niemieckim wraz ze zwrotem, zastosowaniem ● ćwiczenia łańcuszki ● gra „państwo – miasto” ● zagadki ● homonimy, antonimy, synonimy ● asocjogramy ● tłumaczenia

Przykładowy scenariusz lekcji w klasie pierwszej

Temat lekcji: Ich esse Müsli zum Frühstück.

Czas trwania lekcji: 45 minut

Cele lekcji:

Wprowadzenie i wyćwiczenie użycia słownictwa (również poprawnej wymowy) związanego z jedzeniem śniadania, odmiana czasownika *essen* w liczbie pojedynczej, zwrócenie uwagi na różnice rodzaju gramatycznego rzeczowników.

Przewidziany materiał leksykalny:

Zum Frühstück, essen, das Brötchen, mit Wurst (Schinken, Käse, Quark, Honig, Marmelade), Müsli, mit Milch (mit Joghurt), Kakao, Eier.

Pomoce dydaktyczne:

Artykuły spożywcze lub opakowania wymienionych produktów, obrazki lub nagrania wideo przedstawiające scenkę przy śniadaniu, wydruk z numerowaną listą nazw artykułów spożywczych, kolorowa kreda.

Przewidywany tok lekcji:

Przywitanie i sprawdzenie zadania domowego.

Rozgrzewka językowa wprowadzająca do tematu: przypomnienie godzin.

Marcin, wie spät ist es? Es ist 8.10 Uhr. Nauczyciel wykorzystuje ruchomy zegar lub plansze z godzinami z poprzednich lekcji, pokazując je klasie. Po zadaniu pierwszego wzorcowego pytania, następne zadają sobie sami uczniowie. *Ewa, jetzt fragst du, Ania antwortet.*

Nauczyciel zatrzymuje się przy godzinie siódmej i mówi:

Es ist 7 Uhr. Ich bin in der Küche (pokazuje obrazek kuchni). *Ich mache mein Frühstück.*

Następnie zwraca się do ucznia: *Es ist 7 Uhr, was machst du?* Uczeń odpowiada: *Ich mache mein Frühstück.* Sytuacja powtarza się kilkakrotnie.

Zapis na tablicy: *Es ist 7 Uhr. Ich mache mein Frühstück.* Uczniowie odczytują chórem zapisane zdania. Zwrócenie uwagi na wymowę.

Nauczyciel mówi: *Ich esse zum Frühstück Müsli und ich trinke Kaffee.* To zdanie powtarza dwa razy, uczniowie powtarzają je również i następuje zapis na tablicy: *ich esse*, podkreślenie końcówki osobowej. Nauczyciel powtarza jeszcze raz zdanie: *Ich esse Müsli* i zadaje wybranemu uczniowi pytanie: *Isst du Müsli?* Wykorzystanie piteczki do ćwiczenia poprawnych pytań i odpowiedzi. Po skończonym ćwiczeniu nauczyciel powtarza: *Ich esse, und du?* Czekając na reakcję uczniów, uzupełnia zapis na tablicy: *du isst.* Nauczyciel przechodzi do następnego punktu lekcji: *Nauczmy się teraz, jak nazywają się niektóre produkty po niemiecku, żebyście mogli opowiedzieć o tym, co sami jecie na śniadanie.* Rozdaje kopie listy uczniom i poleca, aby nanieśli na niej polskie nazwy artykułów, gdy będzie je prezentować i głośno nazywać. Uczniowie powtarzają każde słowo za nauczycielem. Następnie uczniowie odczytują chórem kolejne nazwy z listy, a jeden uczeń pokazuje nazwany przedmiot i układa przedmioty w odczytywanej kolejności. Nauczyciel wraca do pytania: *Marrek, was isst du zum Frühstück?* Następuje uzupełnienie zapisu odmiany na tablicy: *Er/sie/es isst.* Ćwiczenie zgadywanka: zadaniem klasy jest odgadnąć, co je wybrana przez nauczyciela osoba na śniadanie. Wszyscy uczniowie mogą zadawać pytania:

Isst du ...? Wybrany uczeń odpowiada: *ja, nein*. W końcu uczeń, który zgadł, mówi zdanie z czasownikiem w trzeciej osobie l. pojedynczej: *Er/sie isst* . Ćwiczenie to powtarzamy.

Zadanie domowe:

Jetzt kommt die Hausaufgabe. Napisz, co jedzą na śniadanie wszyscy członkowie twojej rodziny. Dla ułatwienia nauczyciel może rozpocząć kolejne zdania zapisując na tablicy: *Meine Mutter isst.....* . *Mein Vater isst* . *Das ist alles für heute, auf Wiedersehen!*

9. Ścieżki edukacyjne³

Ścieżki edukacyjne – działania nauczycieli w sferze programowego funkcjonowania szkoły polegające na szukaniu związku pomiędzy poszczególnymi przedmiotami nauczania.

Mają one na celu całościowe postrzeganie człowieka i otaczającej go rzeczywistości.

Nowoczesny program nauczania zakłada holistyczne (całościowe) podejście do procesu uczenia się. Według *Podstawy programowej* do zadań gimnazjów należy stwarzanie warunków do wprowadzania różnych ścieżek edukacyjnych.

Ścieżki te to nowa forma nauczania. Realizowane na przykład metody projektu przyczyniają się do budowy spójnej wizji świata ucznia i przygotowują go do życia, ucząc szerokiego wykorzystywania wiedzy i umiejętności: Tak więc nauczyciele języków obcych winni włączyć się do realizacji programu według zaplanowanych w szkole ścieżek edukacyjnych. Są one miniprogramami szkoły, które mogą jednoczyć się:

- wokół problemów (reakcja na wydarzenie),
- wokół treści (różne reakcje na jedno wydarzenie),
- wokół kompetencji kluczowych (uczenie się, myślenie, poszukiwanie, doskonalenie się, komunikowanie się, współpraca, działanie).

Jednym ze sposobów działań międzyprzedmiotowych jest wykorzystanie autentycznych tekstów prasy niemieckojęzycznej inspirujące ucznia do samodzielnego sięgania po obcojęzyczne źródła. To działanie rozwinięte w nim między innymi kompetencje kluczowe poszukiwania i doskonalenia się. Teksty te i zdobyte dzięki nim informacje mogą być włączone do realizowanych przez nauczycieli innych przedmiotów projektów dotyczących aktualnych wydarzeń, których echo można znaleźć w prasie niemieckojęzycznej. Na początkowym etapie edukacji uczniowie mogą domyślać się ich treści na podstawie zawartych liczb, imion własnych, informacji przedstawionych na ilustracjach. Stopniowo, wraz z poszerzaniem kompetencji językowych stosując strategię selektywnego rozumienia tekstu, uczniowie rozpoznawać będą coraz szerszą treść czytanych artykułów.

10. Strategie uczenia się⁴

W procesie kształcenia niezwykle ważne jest przygotowanie ucznia do samodzielnego uczenia się. W rozwijaniu tej umiejętności szczególną rolę odgrywają stosowane od pierwszych lat nauki strategie uczenia się. Ich stosowanie czyni proces uczenia się efektywniejszym i stymuluje proces samowychowywania się. Warunkiem skuteczności używania przez ucznia strategii jest stosowanie ich w szkole.

Tabela wybranych strategii uczenia się

	Przygotowanie procesu uczenia się	Kierowanie procesem uczenia się
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> ● poznanie technik czytania <ul style="list-style-type: none"> – całościowe (o co chodzi w tekście) – selektywne (poszukiwanie potrzebnych informacji) – szczegółowe (każde zdanie ważne) ● podkreślanie słów kluczowych ● poszukiwanie odpowiedzi na <i>W-Fragen</i> (kto, co, kiedy,...) ● ... 	<ul style="list-style-type: none"> ● używanie słownika ● notatki (na marginesie, na kartce...) ● plan do tekstu (usystematyzowanie wiadomości) ● nauka pamięciowa ● ...
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> ● postawienie zadania: „dlaczego, w jakim celu słucham, co chcę usłyszeć” ● poznanie technik słuchania <ul style="list-style-type: none"> – całościowe (o co chodzi w tekście) – selektywne (poszukiwanie potrzebnych informacji) – szczegółowe (każde zdanie ważne) 	<ul style="list-style-type: none"> ● robienie notatek ● zaznaczanie w przygotowanym tekście potrzebnych informacji ● ...
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> ● przepisywanie ● robienie szybkich notatek ● rysunki, symbole ● skróty ● przygotowanie potrzebnego słownictwa, zwrotów ● plan ● ... 	<ul style="list-style-type: none"> ● obserwacja własnych błędów ● zapisywanie trudnych wyrazów na planszach ● poszukiwanie uzasadnienia pisowni ● zbieranie wyrazów o podobnej pisowni ● poszukiwanie ćwiczeń gramatycznych dotyczących własnych błędów ● korzystanie ze słownika, gramatyki ● korzystanie z własnego planu, notatek

⁴ „Lernstrategien sind (mentale) Handlungspläne, deren Ziel es ist, etwas selbständig zu lernen.” (Bimmel, P.: „Lernstrategien im Deutschunterricht”, in: Fremdsprache Deutsch 8/1993, 4-11)

		<ul style="list-style-type: none"> • zapisywanie codziennych własnych notatek w języku obcym • korzystanie ze wzorów zwrotów i słów poznanych w piosenkach i wierszach
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • głośne wypowiedzanie myśli (mówienie do siebie samego) • głośne powtarzanie • czytanie i powtarzanie treści tekstu (streszczanie) bez zagładanie do tekstu • cichy monolog • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządzenie planu rozmowy • przygotowanie listy słów i zwrotów • notatki • ćwiczenie wymowy, intonacji • nagrania magnetofonowe z własnymi wypowiedziami • korzystanie ze wzorów zwrotów i słów poznanych w piosenkach i wierszach • ...
Słownictwo	<p>określanie znaczenia słów za pomocą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • języka ojczystego • języka docelowego • innego języka obcego • internacjonalizmu • kontekstu • obrazka, symbolu • zapoznanie się z budową słownika (skrót, symbolika, technika korzystania) • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie własnego słownika • założenia katalogu słówek • ćwiczenia utrwalające słownictwo <ul style="list-style-type: none"> — segregowanie słów według np. różnych kategorii, znaczenia...) — skojarzenia z danym słowem, obudowa semantyczna — kartoteka moich błędów — słowa łatwe, trudne • ...
Gramatyka	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie się z symboliką części gramatycznej zawartej w moim podręczniku • poznanie budowy gramatyki podręcznej • zapoznanie się ze skrótami i nazwami używanymi w gramatykach • poznanie technik wizualizacji (tabele, odnośniki, kolory, symbole...) • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielne dochodzenie do reguł • korzystanie z klucza • prowadzenie własnego zeszytu (oddzielnych kartek) do gramatyki • prowadzenie statystyki własnych błędów i poszukiwanie odpowiednich ćwiczeń • rozmowa z kolegą na tematy gramatyki, wyjaśnianie innym • „projekt” gramatyki • ...

Zasady stosowania strategii uczenia się

Przy stosowaniu odpowiednich strategii uczenia się należy pamiętać:

- o uwzględnianiu indywidualnych predyspozycji uczniów do uczenia się (uaktywnienie możliwie różnych zmysłów),
- o wieku uczniów,
- o odnoszeniu strategii do wszystkich sprawności językowych,
- o ich systematycznym stosowaniu na lekcjach,
- o zachęcaniu uczniów do poszukiwania własnych strategii uczenia się języka obcego,

- o tworzeniu uczniom warunków do odkrywania swojego stylu uczenia się,
- o angażowaniu emocji ucznia także przez humor,
- o odwoływaniu się do jego doświadczeń i marzeń.

W wyniku systematycznego stosowania odpowiednich strategii uczenia się uczeń powinien:

- poznać swój styl uczenia się, swoje tempo pracy,
- nauczyć się samodzielnie planować swój proces uczenia się,
- poznać strategie czytania i słuchania tekstów i wiedzieć jakiego typu rozumienia oczekuje się od niego,
- dowiedzieć jakie czynności powinien wykonać przed przystąpieniem do pisania tekstu, o czym pamiętać w trakcie pisania i jak można sprawdzić własny tekst,
- poznać całą gamę różnorodnych możliwości i świadomie nimi operować (na przykład strategie, które uczą, przyspieszają uczenie się, utrwalają wiedzę, sprawdzają ją.....),
- świadomie korzystać z podręczników i zeszytów ćwiczeń, znać ich budowę i symbolikę,
- korzystać z materiałów pomocniczych (w tym ze słowników),
- umieć stosować poznane strategie na innych przedmiotach nauczania.

Nowoczesne podręczniki integrują strategie uczenia się z proponowanym materiałem. Polecenia ćwiczeń są tożsame z zastosowaniem strategii uczenia się. Podręcznik i książka ćwiczeń powinny zawierać odpowiednią symbolikę oraz wskazówki ułatwiające korzystanie z nich, ewentualnie oddzielną część poświęconą strategiom uczenia się.

11. Przewidywane osiągnięcia uczniów i propozycje metod ich oceny

Program przewiduje, że po trzech latach nauki języka niemieckiego w wymiarze 2–3 godzin tygodniowo (językiem pierwszym jest język angielski) uczeń opanuje podstawowe kompetencje językowe.

Sprawność rozumienia ze słuchu pozwoli mu orientować się w najprostszych sytuacjach dnia codziennego, rozumieć sens kierowanych bezpośrednio do niego wypowiedzi i ogólną wymowę dłuższych kwestii, na przykład dialogowych, płynących z mediów. Uczeń będzie też znał odpowiedni zasób słownictwa i struktur gramatycznych, co pozwoli mu rozumieć podstawowe napisy i szyldy, niektóre szeroko dostępne teksty fachowe (np. sposób użycia szamponu), a poznane strategie rozumienia tekstu pisanego pozwolą mu na zrozumienie globalne dłuższych, prostych tekstów z życia codziennego.

Za pomocą standardowych zwrotów i struktur uczeń będzie umiał porozumieć się w najprostszych sytuacjach dnia codziennego, zapytać i przekazać informacje także w formie pisemnej.

Uczeń pozna też wybrane realia życia w krajach niemieckojęzycznych, pogłębi świadomość swojej tożsamości, a dzięki porównaniu z językiem ojczystym i pierwszym językiem obcym – angielskim – będzie lepiej rozumiał komunikatywną funkcję języka i miał świadomość wielu ich wspólnych cech.

Kontrola osiągnięć uczniów

Program zaleca prowadzenie systematycznej kontroli osiągnięć uczniów w oparciu o trzy podstawowe elementy:

- samokontrolę i samoocenę ucznia,
- wewnątrzszkolną bieżącą i etapową kontrolę prowadzoną przez nauczyciela,
- ocenę zewnętrzną w postaci testu przygotowanego lub zaopiniowanego przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

Samokontrola i samoocena ucznia

Ten zakres kontroli powinien być prowadzony w oparciu o arkusze do samokontroli i samooceny ucznia zamieszczone po określonej partii materiału np. po każdej jednostce dydaktycznej. Arkusz taki powinien zawierać różnorodne zestawy pytań i zadań, dzięki którym uczeń będzie mógł samodzielnie stwierdzić przyrost wiedzy i umiejętności. Zestawy takie powinny mieć przede wszystkim na celu uświadomienie uczniowi czynionych postępów. Ćwiczenia kontrolne powinny zawierać klucz i procentowy lub punktowy komentarz osiągnięć.

Na początkowym etapie nauczania stosować można arkusz w języku polskim, a następnie w miarę zdobywania umiejętności językowych prowadzić samoocenę w języku niemieckim.

Przykładowa karta samooceny ucznia

	Umiem, potrafię	☺	☹	☹	Uwagi
1	przywitać się i pożegnać				
2	zapytać o zdrowie i odpowiedzieć na pytanie o moje zdrowie				
3	zapytać o drogę i opisać ją				
4	wyrazić swoje życzenie				
5	napisać kartkę pocztową z pozdrowieniami				
6	...				
7	...				
8	...				

* Listę umiejętności przygotowuje nauczyciel np. na początku roku. Jest to jednakże plan działań na semestr / rok. Można to zrobić także krok po kroku razem z uczniami. W uwagach uczniowie mogą np. w sytuacji, gdy wystawili sobie znaczek ☹, zapisać, gdzie znajdują potrzebne im informacje na temat danej sytuacji (strona w książce, temat w zeszyte).

Karta samooceny ucznia może zostać uzupełniona oceną nauczyciela weryfikującą zdanie ucznia o jego umiejętnościach.

Przykładowa karta samooceny ucznia i obserwacji nauczyciela

		Meine Note		Die Note meines Lehrers		Bemerkungen
		☺	☹	☺	☹	
	Ich kann ...	☺	☹	☺	☹	
1	einen Weg beschreiben					
2	einen kurzen Brief schreiben					
3	mein Zimmer beschreiben					
4	...					
5	Ich verstehe einen Zeitungstext (Musik)					
6	Ich kann einen Dialog zum Thema (Titanic) führen					
7	...					

Ocena wewnątrzszkolna

Kontrola bieżąca powinna odpowiadać trzem podstawowym zaleceniom:

- ma dokładnie określać przedmiot i zakres kontrolowanej wiedzy,
- ma dokładnie precyzować wartości punktowe za poszczególne zadania, zawierać jednoznaczne polecenia, dokładnie określać przewidywany czas wykonania zadania,
- ma być obiektywna (określać granice punktowe dla poszczególnych ocen).

Kontrola ta powinna odnosić się do wyznaczonych celów (patrz tabelaryczne zestawienie materiału nauczania) i obejmować wszystkie cztery sprawności. W żadnym razie nie powinna ograniczać się do testowania poprawności gramatyczno-leksykalnej.

Przygotowany przez nauczyciela test powinien obejmować następujące grupy zadań:

- Zadania dotyczące sprawdzenia rozumienia tekstu słyszalnego (Hörverstehen), przewidujące na przykład:
 - zadania typu prawda–fałsz
 - zadania typu multiple–choice
 - przyporządkowanie obrazków i fragmentów tekstu
 - ułożenie prawidłowej kolejności słyszanych zdań
 - wybranie ze zbioru podanych informacji tych dotyczących tekstu słyszanego
 - narysowanie treści
 - proste pytania do tekstu
- Zadania dotyczące sprawdzenia rozumienia tekstu pisanego (Leseverstehen), przewidujące na przykład:
 - zaznaczenie odpowiedniej informacji w tekście
 - uporządkowanie tekstu w logiczną całość
 - odpowiedzi na pytania
 - znalezienie odpowiedniego tytułu lub pointy
 - zadania typu prawda–fałsz
 - zadania typu multiple–choice
- Zadania dotyczące sprawności mówienia (Mündlicher Ausdruck),

Ponieważ ze względów organizacyjnych trudno wyobrazić sobie przeprowadzenie części testu sprawdzającego kompetencje komunikacyjną uczniów jednocześnie przez jednego nauczyciela w klasie lub grupie, proponujemy zadanie opisujące w języku polskim dokładnie daną sytuację komunikacyjną i polecenie uczniowi sformułowanie i zapisanie zdania, które powiedziałby w tej sytuacji.

Innym rodzajem zadania może być uzupełnienie roli w dialogu, czy napisu w dymku komiksowym. (Sprawdzając nauczyciel bierze pod uwagę adekwatność komunikacyjną rozwiązania, nie ortografię)

- Zadania dotyczące sprawności pisania (Schriftlicher Ausdruck), przewidujące na przykład:
 - podpisy do obrazków
 - napisanie krótkiego listu na zadany temat
 - napisanie kartki z pozdrowieniami lub życzeniami
 - napisanie planu dnia

● Zadania sprawdzające kompetencję gramatyczno-leksykalną przewidujące na przykład:

- zadania typu multiple-choice
- zadania typu C-test
- zadania typu Cloze test
- teksty z lukami
- transformacja

● Dyktanda

Do zadań nauczyciela należeć też będzie ustalenie prawidłowej proporcji między poszczególnymi typami zadań, dostosowanie ich do wieku uczniów, dobór ciekawych sytuacji i autentycznych tekstów. Uwzględniając specyfikę wieku młodzieńczego należy stosować zróżnicowany stopień otwartości zadań testujących i nie ograniczać się do ćwiczeń o charakterze zamkniętym.

Ocena, pomiar dydaktyczny

Całościowy wynik wyrażany za pomocą oceny szkolnej powinien być wypadkową osiągnięć ucznia z poszczególnych części testu.

Proponujemy następujący rozkład procentowy:

Rozumienie tekstu słuchanego	ok. 20%
Rozumienie tekstu czytanego	ok. 15%
Słownictwo i gramatyka	ok. 20%
Sprawność pisania	ok. 15%
Sprawność mówienia	ok. 15%
Realizacja	ok. 10% (jest elementem dającym szansę uczniom słabszym językowo)
Umiejętność zastosowania odpowiedniej strategii	ok. 5%

Jeśli nauczyciel nie decyduje się na osobne ćwiczenie sprawdzające umiejętność zastosowania danej strategii (włącza ją w postaci poleceń) musi inaczej rozplanować wartości procentowe.

Powyższe zalecenia dotyczące kontroli i oceniania powinny być skorelowane z wewnętrznym systemem oceniania wypracowanym przez poszczególne gimnazja.

Przystępując do konstrukcji testu końcowego nauczyciel powinien zapoznać się z odpowiednimi zaleceniami Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i uwzględnić je w przygotowywanym teście.

Ocenianie, niezbędny krok w życiu szkoły, to niezwykle trudna i skomplikowana powinność nauczyciela. Ocenianie powinno spełniać dwie podstawowe funkcje:

- klasyfikacyjną,
- diagnostyczną.

Ocena klasyfikacyjna jest wyrażona umówionym symbolem i służy zróżnicowaniu oraz uporządkowaniu wyników uczniów zgodnie z pewną skalą.

Ocena diagnostyczna ma za zadanie wspieranie szkolnej kariery ucznia, monitorowanie jego postępów i określenie indywidualnych potrzeb.

W nowoczesnym nauczaniu, którego jednym z głównych celów jest nauczenie samodzielności, wzrasta rola funkcji diagnostycznej oceny. Diagnoza wiedzy i umiejętności ucznia, aby była skuteczna, powinna odbywać się w miarę systematycznie. Ponieważ zadanie to jest bardzo trudne, szczególnie w sytuacji, gdy nauczyciel uczy wiele klas, proponujemy stosowanie odpowiednich formularzy lub kart obserwacji uczniów. Karty obserwacji to nie tylko narzędzie, które zbliży naszą ocenę końcową do najbardziej obiektywnej, może być także dokumentem pomocniczym do rozmów z rodzicami a także z samym uczniem.

Karta obserwacji ucznia

Nazwisko i imię ucznia

klasa

Data:

	krótki opis umiejętności: doskonale, bardzo dobrze, wystarczająco, daje radę, próbuje, nie potrafi					
mówienie						
pisanie						
czytanie						
słuchanie						
gramatyka						
słownictwo						
testy						
aktywność						
praca grupowa						
prace domowe						
...						

Rozkład materiału		Rok szkolny	
		klasa grupa	klasa grupa
I SEMESTR			I SEMESTR
II SEMESTR			II SEMESTR

Rok szkolny		Rok szkolny		Rok szkolny	
klasa	grupa	klasa	grupa	klasa	grupa
I SEMESTR		I SEMESTR		II SEMESTR	
II SEMESTR		II SEMESTR		II SEMESTR	

Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.

Wydanie pierwsze

Arkuszy drukarskich 2,25

Skład i łamanie: LOGOSCRIPT

Druk ukończono w sierpniu 1999 r.

Druk i oprawa: GRAFMAR Sp. z o.o.

36-100 Kolbuszowa, ul. Wiejska 43

ISBN 83-7195-175-2

9 788371 951756